

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CONCILIIS, ET|| ECCLESIA MILITANTE,|| QVATVOR LIRBRIS||
COMPREHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Soluuntur argumenta, quibus aduersarij probant, Ecclesiam posse deficere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53873)

CAPVT XVI.

Soluuntur argumenta, quibus aduersarij probant, Ecclesiam posse deficere.

NAM QVOD Ecclesia possit deficere, & aliquando deficiat, probant his argumentis. PRIMO, initio mundi in solis Adamo & Eua Ecclesia tota consistebat saltem in virtute; at vterque fidem amisit, & à Deo apostatauit; vt patet tum ex Genes. 3. tum ex Patribus, Ambrosio libro de paradiso, cap. 6. Augustino Enchirid. cap. 45. & Prospero lib. de gratia Dei, contra collationem, ante medium.

SECUNDO, tempore Mosis tota Ecclesia à Deo apostatauit. Nam Aaron summus Pontifex proposuit vitulum adorandum, & totus populus clamauit: *Hi sunt Diij tui Israël,* Exod. 32.

TERTIO, tempore Heliæ tota Ecclesia visibilis defecerat. Nam 3. Reg. 19, Heliæ dicit: *Relictus sum ego solus. Et Dominus ad eum; Reliqui mihi septem millia Virorum in Israël, qui non curauerunt genua ante Baal;* hos autem occultos fuisse non dubium est, cum eos ne Elias quidem cognosceret.

QUARTO, ex Isaia 1. *Cognouit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui, Israël autem me non cognouit. A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* Et Hierem. 2. *Confusi sunt domus Israël ipsi, & Reges eorum, & Principes eorum, & Sacerdotes, & Prophetae, dicentes ligno; Pater meus es tu, quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquisti me, dicit Dominus.* Et 2. Paralyp. 15. *Transibunt dies multi in Israël sine Deo vero, sine Sacerdote, & Doctore, & sine Lege.*

QUINTO, praedictum est, Ecclesiam istam visibilem cessaturam, Daniel. 9. *Deficiet hostia, & sacrificium.* Luca 18. *Filius hominis cum venerit, putas inueniet fidem in terra?* 2. Thessal. 2. *Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati.* Itaque nobis Caluinus dictum esse existimat id, quod legimus Hierem. 7. *Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes; Templum Domini, templum Domini.* Vt

enim antiqui illi Iudæi non credebant Prophetis prædicationibus desolationem, quia videbant se habere templum Domini, & externas cærimonias; ita nos gloriamur, quod habeamus antiqua templa, Episcoporum successiones, Apostolicam sedem, & interim non attendimus ad Scripturas quæ nobis desolationem aperte prædicunt.

SEXTO, Concilium Basileense generale deposuit Eugenium tanquam hæreticum, & omnes ei adherentes, & elegit Felicem, deinde tamen Concilio concluso & soluto, iterum Eugenius in sedem irrepsit sine ulla canonica electione. ab eo nati sunt quotquot postea fuerunt Papæ, Cardinales & Episcopi; ergo saltim ab eo tempore Ecclesia Romano Pontifici adhærens, non fuit vera Ecclesia, & cum nulla fuerit visibilis, sequitur, visibilem Ecclesiam perisse. Hoc argumentum Calvinus in præfatione Institut. ponit in visibili loco tanquam fortissimum, & addit hæc verba: *Hic deprehensi, hæreant necesse est, aut igitur aliter Ecclesiam designant, aut omnes à nobis schismatici habebuntur.*

SEPTIMO, proferunt Patrum testimonia. ac primum HILARIUS libro contra Auxentium, circa finem: *Male inquit, vos parietum amor cepit, male Ecclesiam Dei in rebus, adificiisque, Generamini, male sub his, pacis nomen imperitis; montes mihi, & lacus, & carceres, & voragine sunt magis. Vbi dicit, ad eodè suo tempore fuisse obscuratam veram Ecclesiam, ut solum in latebris & cauernis inueniretur. Deinde HIERONYMUS in Dialogo contra Luciferianos de eodem tempore loquens: *Ingemuit, inquit, totus orbis, & seipsum Arianum esse miratus est.* Item Basilius epist. 69. & 70. & Bernardus serm. 33. in Cantica, ita deplorant vitia Prælatorum omnium sui temporis, ut satis ostendant, eo tempore omnes declinasse in viam suam, & nullam fuisse visibilem Ecclesiam. Denique, Chrysostomus hom. 49. in Mattheum docet, interdum nullum esse visibile signum; quo vera Ecclesia cognoscatur, & ideo tunc solum ad Scripturas esse recurrendum.*

Respondeo ad PRIMVM, si primos parentes peccasse, Ecclesiam defecisse, tunc non solum visibilem, sed etiam invisibilem Ecclesiam defecisse, quod est contra aduersarios. Dico SECUNDO, tunc non fuisse Ecclesiam; nec enim dicitur homi-

homines sunt Ecclesia, sed tantum fuisse initium Ecclesie, & initium tam materiale, quam formale. Nam Adam fuit principium Ecclesie materiale, quia primus omnium fuit de Ecclesia; fuit etiam formale principium, quia fuit caput siue Doctor & Rector populi Dei, dum vixit. Porro caput Ecclesie non potest quidem errare docendo falsam doctrinam, tamen potest errare male viuendo, & male etiam sentiendo, vt priuatus homo, atque hoc tantum videmus accidisse Adamo; male enim aliquando vixit, & forte etiam male de Deo sensit; tamen non male docuit.

Ad SECVNDVM, de peccato Aaronis & populi in cultu vituli aurei, dico, eo tempore neque caput, neque corpus Ecclesie defecisse; nam caput erat solus Moses, quem certum est non errasse. Aaron siquidem nondum erat Pontifex; nam postea factus est, vt patet Exodi quadragesimo. Non etiam corpus defecit, nam omnes Leuitae immunes fuerunt ab eo peccato, vt patet ex eodem tricesimo secundo capite, vbi Moses dicit: *Si quis est Domini, iungatur mihi, congregatiq; sunt ad eum omnes filij Leui.*

Ad TERTIVM, de tempore Heliae, negatur consequentia & antecedens huius argumenti. Consequentia quidem, quia non est eadem ratio populi Iudaeorum & populi Christianorum; nam populus Iudaeorum non erat Ecclesia vniuersalis, vt est populus Christianorum, sed particularis, & propterea etiam extra illum populum inueniebantur fideles & iusti, vt Melchisedech, Iob, & postea Cornelius, Centurio, & Eunuchus Candacis Reginae, & alij nonnulli. Itaque etiam si vniuersa Synagoga Iudaeorum defecisset, non continuo omnis Ecclesia Dei in terris defecisset. Sed antecedens etiam negatur. Non enim ostendi potest, vnquam Synagogam Iudaeorum defecisse omnino vsque ad Christi aduentum, quo tempore etiam non tam defecit, quam mutata est in melius.

Ad illud ergo de Elia dico, Eliam non loqui de omni populo Iudaeorum, sed solum de illa parte, quae subiecta erat Regi Samariae. Constat enim ex eodem libro tertio Regum, tempore Eliae regnasse in Hierusalem Aza, & post eum Iosaphat optimos Reges, & sub ipsis fuisse in Hierusalem populum & sacerdotes manifestissime in vera religione persistentes.

stentes. Vnde Dominus cum ait: *Reliqui mihi septem milia virorum*, addidit; *In Israël*. *Israël enim tunc dicebantur* qui erant sub Rege Samarie, sicut ij, qui erant sub Rege Hierusalem, dicebantur Iudas. Ex quo apparet euidenter, deceptum esse Philippum Melancthonem, qui in Locis communibus, cap. de Ecclesia, dicit, tempore Helie Ecclesiam fuisse in solo Helia, & Helisæo, & paucis Sacerdotibus. Quod etiam in errore sequutus est Calvinus præfatione institutionum, qui hoc argumento de Helia præcipuè nititur.

Ad QVARTVM respondet Augustinus libro de unitate Ecclesie, cap. 12. & libro contra Donatistas, post collationem, cap. 20. vbi docet, Prophetas & Apostolos interdum reprehendere vniuersum populum, quasi nemo ibi sit bonus, cum tamen permulti sint boni, & è contrario interdum consolari omnes, quasi omnes sint boni, cum constet multos esse malos. Ezech. 3. dicitur: *Omnia domus Israël irrita fronte est, & duro corde*. Et tamen capit. 9. dicitur: *Signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super cunctas abominationes, quæ sunt in medio eius*. Ad Galatas 3. *O insensati Galata, quis vos fascinauit non obedire Veritati?* Et tamen, cap. 6. ait: *Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, humiliter eum instruite in spiritu lenitatis*. Ad illud ex Paralipomenon respondeo, in primis solùm intelligi de regno Israël, non de regno Iuda. Deinde fortassè loqui Scripturam de tempore, quod erat futurum post Messie aduentum; Nunc enim transeunt dies multi in Israël sine Deo, sine Sacerdote, sine Lege.

Ad QVINTVM dico, nos non gloriari in templis, & successione Episcoporum, & Apostolica sede secundum se, sed propter Christi promissionem, qui ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Et porta inferi non præualebunt*, &c. Qualem promissionem Iudæi nunquam habuerunt. Neque verum est, alicubi in Scripturis prædictam esse Ecclesie eternam, sed potius contrarium vbique. Quare ad illud Danielis, etsi Hilarius can. 25. in Matthæum, & Hyppolitus atque Apollinarius apud Hieronymum in cap. 9. Danielis, intelligunt eam Prophetiam de tempore Antichristi, tamen sine dubio decepti sunt. Loquitur enim Daniel aperitissime de

euerfione Hierufalem, & ceffatione facrificij Iudæorum. Sic enim exponunt Chryfoftomus, & Theophylactus, & Hieronymus in cap. 24. Matthæi, Auguftinus epift. 80. ad Efechium, nec non Euseb. lib. 8. Euang. demonst. cap. 2. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, Tertullianus libro contra Iudæos, cap. 5. aliâs 8. & communis opinio Hebræorum, ac Iulius Africanus apud Hieronymum, in cap. 9. Danielis.

Et hanc folutionem coguntur admittere hæretici; nam ipfi dicunt, nunc eſſe tempora Antichriſti, & fuiſſe iam à multis ſeculis, & tamen non ceſſauit hoſtia & ſacriſcium; ergo debent intelligere hunc locum Danielis non de tempore Antichriſti, ſed de euerfione Hieroſolymæ, quod ſanè ex Euangelio euidenter colligitur. Quod enim Matthæus, cap. 24. ait: *Cum videritis abominationem deſolutionis, qua dicta eſt à Daniele Propheta, ſtante in loco ſancto, qui legit intelligat, tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes.* Idem ſic expoſuit Lucas, cap. 21. *Cum videritis circumdari ab exercitu Hieruſalem, tunc ſcitate, quia appropinquauit deſolatio eius; tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes.*

Ad illud Lucæ 28. *Putas inueniet fidem in terra?* dico, Dominum non loqui de fide ſimpliciter, ſed de eximia quadam fide, quæ in paucis reperitur, & in pauciſſimis reperitur in vltimis diebus. Ita exponunt Hieronymus in Dial. contra Luciferianos, & Auguſtinus lib. de vnitæte Eccleſiæ, cap. 13. vel dicamus cum Theophylacto, loqui Dominum de fide abſolutè, & velle dicere paucos futuros fideles tempore Antichriſti, non tamen nullos, nec tam paucos, vt non faciant Eccleſiam.

Ad illud Pauli dico, diſceſſionis nomine, vel intelligi ipſum Antichriſtum, vt Chryſoſtomus, Theodoretus, Occumenius, Theophylactus, & Auguſtinus lib. 20. de ciuit. Dei, capite 19. exponunt, quem volunt appellatam diſceſſionem per metonymiam, quia erit cauſſa, vt multi diſcedant à Chriſto; vel defectionem à Romano imperio, vt Ambroſius, Sedulius, & Primaſius exponunt, quæ eſt valde probabilis ſententia: vel demum diſceſſionem ab Eccleſia non generalem, ſed particularem, id eſt, non omnium, ſed multorum, vel omnium quidem, ſed occultorum hæreticorum; vt enim pulchrè exponebant quidam veteres apud Auguſtinum libro

bro 20. de ciuit. Dei, cap. 19. sicut modò multi, qui aliquan-
diu fuerunt in Ecclesia fìcto animo, tandem apertè disce-
dunt per manifestam hèresis professionem, item venient
Antichristo, omnes prorsus, qui tunc inuenientur in Ecclē-
sia occulti hæretici, ab Ecclesia discedent, & Antichristo
adiungent.

Ad *SEXTVM* dico, Basileense Concilium in initio quidem
fuisse legitimum; nam & Legatus aderat Romani Pontif-
cis, & Episcopi plurimi; at quo tempore Eugenium de-
pouit & Felicem elegit, nō fuit Concilium Ecclesiæ, sed Con-
ciliabulum schismaticum, seditiosum, & nullius prorsus
auctoritatis. Sic enim appellatur in Concilio Lateranen-
ultimo, sess. 11. & proinde Eugenius semper fuit verus Pon-
tifex; & mendacium est apertissimum Caluini, qui dicit
Concilium vsque ad finem perdurasse in eadem aucto-
ritate & dignitate.

Nam in primis, quo tempore Concilium in Pontifi-
cem sententiam pronunciare ausum est, non erat in Con-
cilio Legatus Pontificis, & Episcopi præcipui omnes ab-
cesserant, sed Cardinalis quidam Arelatensis assumptus
sibi munus præsidendi, & quia Episcopi paucissimi
introduxerunt in Synodum ingentem multitudinem
Presbyterorum, ita vt contra omnem formam antiquorum
Conciliorum, non Episcoporum, sed Presbyterorum Syno-
dus esset.

Deinde eodem tempore agebatur Florentiæ Concilium
alterum, in quo præsidebat summus Pontifex, & cum eo
debant Episcopi Latini & Græci sine comparatione plures
quàm essent Basileenses, & vnà cum Episcopis aderat Imp-
rator Græcorum, & Legatus Imperatoris Latinorum, vt ne-
lo modo dubitari posset, vtum ex duobus esset verum Con-
cilium Ecclesiæ generale.

Tertiò, Deus quoque sententiam suam dicere voluit
tam horribili peste Basileam tunc affligebat, vt maior pars
eorum Patrum, qui ibi erant, vel extincti, vel secedere co-
fuerint. Quæ omnia refert Æneas Syluius in historia Con-
cilij Basileensis, cui ipse interfuit, & quam ediderunt nonnulli
hæretici Basileenses, tanquam sibi fauentem, propter de-
natum Eugenium, cum reuera illis plurimum noceat. Ad
qu

quòd Concilium Basileense Lausannæ cōtinuatum, subiecit se Nicolao, vt patet ex epistola Nicolai Quinti.

NUNC ad locum Patrum. Ad HILARIUM dico PRIMo, id quod respondit olim Augustinus epist. 48. Donatistis idem testimonium obiicientibus, Ecclesiam quidem interdum obscurari multitudine scandalorum, sed ita tamen, vt etiam tunc in suis firmissimis emineat, sicut reuera eo tempore, de quo loquitur Hilarius, eminebat Ecclesia in Iulio, Athanasio, Hilario, Eusebio Vercellensi, ac deinde in Damaso, Ambrosio, Basilio, Gregorio Nazianzeno, aliisque non paucis firmissimis atque constantissimis Ecclesiæ columnis.

Dico SECUNDO, Hilarium loqui eo loco tantum de Ecclesia Mediolanensi, in qua multi simplices venerabantur Auxentium, vt Catholicum, cum tamen esset Arianus; nam mira calliditate agebat Auxentius, vt ab Arianis agnosceretur Arianus, & tamē à multis simplicibus crederetur Catholicus. Vult igitur Hilarius, non esse credendum Auxentio, etiamsi Episcopus videretur, & in templo concionaretur, & melius esse, in carceribus & speluncis manere cum recta fide, quàm in templo Dei cum hæreticis.

Hoc autem, quod dicitur de vna ciuitate, vna Basilica, & vno Episcopo, non potest trahi ad Ecclesiam vniuersam. Potest enim fieri, vt vnus Episcopus in vna vrbe, & vno templo doceat hæresim, non tamen vt omnes Episcopi in omnibus vrbibus & templis mundi totius idem faciant.

Ad locum HIERONYMI respondeo, in verbis Hieronymi duas esse figuras; vnam intellectiōnis, cum ait: *Ingemuit orbis*; vocat enim orbem magnam partem orbis, non totum orbem; alteram abusionis, cum ait: *Arianum se esse miratum est*; vocat enim Arianos improprie eos, qui per ignorantiam subscripserant hæresi. Loquitur enim de illa multitudine Episcoporum, qui ex toto orbe conuenientes Arimini, ab Arianis decepti, decreuerunt, tollendum esse nomen ὁμόπλοιο, quod quid significaret, non intelligebant: qui sine dubio non fuerunt hæretici, nec errantes, nisi materialiter; quemadmodum si quis nostrum blasphemam sententiam proferret lingua extranea, putans esse piam aliquam preca-

preca-

precationem, non propriè blasphemus dici posset. Quocirca iidem Episcopi, vt admoniti sunt, & fallaciam agnouerunt, continuè errorem etiam correxerunt, & cum lacrimis pœnitentiã egerunt blasphemix, licet sola lingua prolata, & tum videlicet ingemuit orbis, & se Arianum esse miratus est.

Ad **BASILIVM** dico, eum non deplorare in illis epistolis vitia Catholicorum, sed miseriam Ecclesix, propriam infestationem hæreticorum; quæ enim dicuntur eo loco aduersus Episcopos, non dicuntur aduersus Episcopos Catholicos, vt Brentius putauit, sed aduersus Episcopos Arianos.

Et sanè credibile est, Brentium non ex ignorantia, sed malitia peccasse. Nam ibidem, vt apud Episcopos Catholicos doceat non esse veram Ecclesiam, refert ex lib. II. Ruffini hist. Ecclesiast. cap. 6. Mosem Eremitam sanctum non vllò modo ordinari ab Episcopo Alexandrino, qui erat primus Romanum Pontificem primarius Patriarcha.

At in eodem libro & capite Ruffinus dicit, illum Episcopum Alexandrinum fuisse Arianum, & sæuissimum persecutorem Catholicorù, & propterea Mosem noluisse ab eo ordinari ab aliquo Catholico ordinari; ita vt nulla ratione fraudis & impudentia Brentij regi, vel excusari queat.

Ad **BERNARDVM** dico, eum reprehendere vitia morum non vitia doctrinæ, & non propterea credidisse, Episcopos illos malos non fuisse verè Episcopos. Ipse enim serm. 66. Cantica, refellit ex instituto Apostolicos hæreticos, qui dicebant, Episcopos malos non esse Episcopos.

Ad **CHRYSOSTOMVM** iam responsum est supra, vt illa desumpta esse ex opere imperfecto, quod vel habet auctorem hæreticum Arianum, vel fuit ab hæreticis desumptum. Vide homil. 48. vbi aperte vocat hæreticos homou-
sianos.

